

Forfatter: Lange, Julius Henrik

Titel: BREV TIL: Brandes, Georg FRA: Lange, Julius Henrik (1862-03-24)

Citation: Lange, Julius Henrik: "BREV TIL: Brandes, Georg FRA: Lange, Julius Henrik (1862-03-24)", i *Julius Lange - breve fra hans ungdom*, Nordiske, s. 75. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002252486-000-shoot-L002252486000010.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Julius Lange - breve fra hans ungdom

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Romd. 24de Marts.

Kjære Georg! Er det rent pinegalt, at jeg ikke skriver til Illustreret Tidende? Jeg gaar i lige saa gruelige Samvittighedsnag som han paa Domedagsbilledet, der knytter Hænderne over sit tilhyllede Hoved, fordi jeg har ladet Dig løbe med Limstangen til den højtærede Redaktion. Er Du kommet i nogen Ulejlighed derfor? Det haaber jeg dog ikke. Jeg fik i Forgaars Brev fra min Broder Frits, som fortalte mig, at Du havde meddelt ham den myrderlige Nyhed med Figentræet, hvilken han — det skikkelige Menneske — naturligvis havde optaget in bonam partem. Det er jeg ikke saa sikker paa at Broder Carl, som er noget ældre og fornuftigere, gjør. Det er ret kjedeligt, at mit Forbudsbrev ikke naaede Dig forinden, men, Herregud! Gjort er gjort! Bare det nu ikke gaar videre. Jeg haaber ikke, Fader ser ned fra sin Himmel paa mine Dumheder. De er sandelig af den Slags, at de netop vilde ærgre ham. Temporær Hovedløshed i Forbindelse med løsagtig Omgang med Trykkersværte hørte sandelig ikke til de Ting, han yndede. Du skrev i et Brev, som jeg ikke har sagt Dig Tak for, men for hvilket jeg nu siger Dig Tak, at Du huskede næsten Ord til andet den Samtale, Du havde havt med Fader. Hvorfor meddelte Du s. 76 mig den ikke? Du maa endelig skrive mig den til, eller i alt Fald sørge for, at Du ikke har glemt den, til jeg kommer hjem. Jeg vil aldeles bestemt kjende den; det vil Du heller ikke formene mig. Skriv mig den til i det Brev, hvori Du fortæller mig, om det er nødvendigt, at jeg skriver til Illustreret Tidende. Fra min og min Families Side er det aldeles ikke nødvendigt, efter hvad jeg hører hjemmefra; desuden har jeg ikke Lyst og meget vanskeligt Tid. Imidlertid skal Du — det maa Du love mig — ikke have den mindste Barmhjertighed med mig, hvis det virkelig ikke uden Uanstændighed eller Prostitution af Dig eller mig selv kan undgaas.

Det glæder mig højlig, at Du har fundet Slutningen paa min Faders Biografi «fædum». Jeg sympathiserer ganske med Dig deri og vil tilføje, at jeg finder den uforskammet hensynsløs. Det er aldeles uberettiget at sætte tre sagesløse Ynglinge i Gabestokken som lovende .... Jeg haaber, hele Sludderer er glemt af Alle, der har læst den. *)

Nu skal jeg da snart fra Rom. I næste Uge engang gaar vi en skøn Morgen med Dampskibet til Neapel, hvor vi dog ikke opholder os mere end højst fornødent, men gaar strax til Sorrent, et lille Paradis ved den s. 77 neapolitanske Havbugt, hvor vi ligger og driver en Ugestid, gaar derfra med Dampskibet over til Palermo, strax tilbage, opholder os maaske en otte Dage i Rom, videre maaske til Florents, og saa hjem. Skal jeg træffe Dig med mere Skjæg paa Hagen end dengang, jeg forlod Dig? Skulde vi ikke engang i Vinter læse noget Græsk sammen? Jeg vil saa gjerne arbejde Noget sammen med Dig. Nu har jeg rigtignok aldeles glemt at læse. Jeg har ikke set et græsk Bogstav, siden jeg tog fra Danmark. Det er egentlig noget stærkt af en filologisk Student. Lidt Livius har jeg læst hernede i Omgivelserne, dog ikke før jeg blev tvunget dertil for min aandelige Diæts Skyld.

Jeg har i den sidste Tid set lidt for meget paa Naturen og lidt for lidt paa Kunsten. Dog har jeg virkelig faaet mit Ønske opfyldt at gjøre ordentlig Bekjendtskab med Rafael og Michelangelo hernede — forsaavidt som de er i Rom. Rigtignok mangler jeg endnu vel meget Rafaels Loggiabilleder, men det lader sig vel nok indhente. Den antike Kunst har jeg ikke dyrket saa meget som jeg skulde. Jeg kjender nok de fleste af Statuerne i Vatikanet saaledes, at jeg kjender dem igjen, naar jeg ser dem, men det er ikke saa meget, jeg har ordentlig inde som min aandelige Ejendom. Endnu mindre er det Tilfældet med Sagerne paa Capitol; i Lateranmuseet har jeg end ikke været, og hvad Villaerne angaar, kjender jeg flygtigt Villa Borghese og Ludovisi, men i den vigtigste, Albani, har jeg heller ikke været endnu. Hernede s. 78 findes om ikke det bedste af den græske Kunst, altsaa ikke Kjærnen af det Hele, dog i en umaadelig Rigdom hele den faste Stok af den antike Kunst som den var Grundlag for Renaissancen. Saaledes træffer man uafslædig paa Ting, som Rafael har benyttet. I Palazzo Doria fandt jeg forleden den lille Apollostatue, som staar i Nichen paa Skolen i Athen, tilligemed Marsyas fra hans «Apollo og Marsyas». Paa Capitol findes et Relief af den nu forsvundne Marc-Aurels-Triumfbue, der ved første Øjekast præsenterer sig som benyttet i hans Tapet, Paulus og Barrabas i Lystra. Paa Constantinsbuen findes Ting, som næsten er gaaede lige over i Constantinslaget. I Rom finder man Motiver i de nye Bygninger, som er tagne, enten ligefrem eller med en let Forandring, fra de gamle. Alle disse Ting vilde blive En meget klarere ved fortroligere Omgang. Arkitektur kan jeg egentlig først sige, at jeg har set paa denne Rejse, ligefra Köln og Strassborg af. Hjemme har vi virkelig Intet deraf, undtagen vore gamle Kirker, f. Ex. Roeskilde. Thorvaldsens Museum er jo et meget udmærket Værk, men jeg troer egentlig ikke, at det kan kaldes Arkitektur. Christian den Fjerdes Bygninger staar i et forfærdelig barbarisk Lys for mig.

Af Maleri-Gallerierne har jeg faaet set en halv Snes Stykker og faaet set noget af det meget godt. De bedste er Vatikanets, Palazzo Borghese og Palazzo Doria. Det har især glædet mig at gjøre Bekjendtskab med Tizian og de andre Venetianere og med s. 79 deres vidunderlige Farver. I Pal. Borghese findes et Billede af Tizian, der med sædvanlig Katalog-Dumhed forklares at være l'amour éternel og l'amour temporel. (Fordi jeg kalder Forklaringen dum, lover jeg ikke at give nogen mere fyldestgjørende). Paa en antiksmykket Marmorrand af et Vandbassin sidder paa hver sin Side to dejlige Fruentimmer, den ene til højre nøgen, kun med et rødt Silkegevandt flagrende om sig. Hun rejser sig op i Sædet og svinger med den venstre Haand et Kar med Røgelse. Hun ser ned mod den anden, der sidder fuldt paaklædt i en matfarvet Dragt med Blomster i Haanden. Hendes Stilling er meget decent. En lille Amor ligger bagved og plasker med Hænderne i Vandet.

Men Du skulde se, hvorledes dette nøgne Fruentimmer er malet. Farven, der hæves af det røde Gevandt — det er nu noget, som Tizian maa forstaa — er saa glødende, at man næsten faar Indtrykket af, at den lyser. Og saa dejlig som hun er fra Top til Taa — det mest straalende glade Billede af jordisk Lyksalighed. Tegningen saa vidunderlig fin og dog yppig og svulmende. Det er nok sanseligt, men aldeles ikke paa nogen lav eller ækel Maade, tvertimod er der over dette Billede, som over Tizians andre, ved Siden af det glødende Sydlandske tillige som en frisk Luft fra Adriaterhavet. Jeg troer, at de to Fruentimmer er en og den samme Person, og at Billedets Moral er den: Ser hun nu ikke meget bedre ud nøgen! — Ogsaa i Doria er der dejlige Billeder af ham, navnlig s. 80ét, et lille Dameportræt, blot Hoved og Bryst. Det er malet som om ingen dødelig Haand havde rørt det, men som om Eros blot havde aandet varmt paa Lærredet, saa lyst og luftigt. (Jeg haaber ikke, at Du af Mangel paa Analogier tyer til Fru Jerichau's massive, meningsløse Transparentbelysning). Af Landskaber er der ogsaa mange skjønne, især i Doria og Sciarra. Forøvrigt kan jeg ikke se paa dem med fuld Interesse, maaske jeg kjender for lidt til Naturen henede endnu. Claude Lorrain er jo fin, gratiøs og harmonisk baade i Tegning og Farve, men mig forekommer han lidt pyntelig. Det er mig ikke saa aldeles rigtig Natur, det som han maler (undtagen somme Tider; hans Luft og Baggrunde er rigtignok fortryllende); jeg har næsten mere Sympathi med det, som jeg kjender af hans Elev Svanevelt. De to Poussin'er er mig med al deres imponerende Dygtighed og Storartethed, Friskhed og Djærvhed, lidt vel kolde. De er mig lidt for «historiske» og akademiske til at jeg rigtig kjender Naturen i dem. Man føler i det Hele let ved den italienske og franske Skole af Landskabsmalere, at denne Retning er affødt af Historiemåleriet — de bevarer jo altid som Tradition en historisk eller mythologisk Staffage — og ikke rigtig er begyndt med Naturen, saaledes som den hollandske og som vor, der derfor virkelig har mere umiddelbart Samkvem med den. Er der fra Malerkunstens eget Standpunkt mere end én Art af Maleri? — Jeg spørger ikke som den, der mener at have Svaret i Lommen. s. 81— Det første Fornødne for den danske Malerkunst herefter er at give sig af med Kulturæmner (hvorunder jeg regner religiøse). Den har snart gjort Naturstudier nok og faaet et vist Greb paa at fortælle smaa Hverdagshistorier; den maa give sig i Kast med vor Kultur. Men derfor beroer ogsaa vor Malerkunsts Skjæbne ikke saa meget eller ikke alene paa vore Malere, men paa vort Folks Kultur, paa hvor mange Skjønhedselementer den har. Kan den ikke mødes med vor Kultur, saa gaar den i Hundene; en hel Skole af Naturmalere (som den hollandske) kommer der vel kun én Gang i Historien. Thi vel har vi en forskjellig Natur fra den hollandske, men den historiske Fart, som er i hele Kunstens Udvikling, vil ikke kunne fordrage blot geografiske Forskjelle. Maaske skal den dog først faa sig en endnu grundigere Dukkert i vor Natur end den har faaet gennem Vermehren og slige Folk. Bare Carl Bloch, som i denne Tid maler paa et større (og virkelig fortrinligt) Billede af Lazari Opvækkelse, vilde blive ved, om ikke uafbrudt, saa dog i Hovedsagen med slige Æmner; jeg troer nok, han var Mand for at føre os et Skridt fremad mod noget Større end Novellerne. Men han skulde bruges, og ikke have Lov til at være Maler for sig selv alene, hvilket han har en stor Tilbøjelighed til. Ha, var jeg Kultusminister! — Jeg skal fortælle Dig adskilligt, naar vi ses, om Bloch, hvem jeg holder mest af af alle Folk henede, og som ogsaa godt kan lide mig. Hans «Historie», som jeg for s. 82Resten kun kjender af Billeder, i det sidste Aar betyder virkelig en interessant kunstnerisk Udvikling. Husk mig paa, at jeg fortæller Dig noget desangaaende. Om ham selv taler jeg gjerne uopfordret.

Jeg skulde egentlig sende Dig nogle Vers. Kvantiteten er ikke stor, men Kvaliteten des fortrinligere. [Her følger et Digt om hans Forældre]. Jeg véd godt, at Versene er daarlige; der er noget kjedeligt, slæbende ved dem; de ligner noget de «Martellianervers», som Prinsen hos Gozzi blev melankolsk af, da han tog dem ind i Piller; men jeg vilde dog ønske, at jeg kunde ved det give Dig en Forestilling om den Glorie af Hæder og Skjønhed, hvori mine Forældres Samliv staar for mig.

Jeg elsker alle de unge Trær
Som Vaaren grønner i Skoven,
Jeg elsker Blomsterne fjernt og nær,
Jeg elsker Glansen i Voven,
Jeg elsker hele den Fuglehær,
Som kvidrer saa glad foroven.

Jeg vandrer gjerne, naar Dagen flyr
Og rødner Bølgernes Flade,
Jeg vandrer heller, naar Solen gryr
Og Duggen perler paa Blade,
Naar Lærker synge mod hvide Skyr
Og prise Dagen saa glade.

Jeg synger ud over grønne Vang
Hvor Solen spreder sin Lykke,
Jeg synger op mod det Bladehang,
Som breder om mig sin Skygge,
Jeg priser Himmels Blaa med Sang,
Hvor alle Englene bygge.

s. 83«Lauter Affektation!» som den gamle Bruun sagde, da man bragte ham det Bud, at hans Kone, Fru

Friederike B., geborene Münter, var død. Det er væsenlig forfattet under Indtryk af det dejlige Foraarsvejr, det var en Dag da jeg gik og drev paa Kejserpaladsernes Ruiner. At Tonen er faldet dansk ud, er dog ikke Affektation. Forresten laver jeg en hel Del Lieder ohne Worte (og uden Noder) aldeles tause. Den skønneste af dem handler om to antike Statuer af fangne Barbarer, der staar ude under Orange- og Laurbærtræerne i Villa Ludovisi. De staar med Lænker om Fødderne og de korslagte Arme. Det tykke stride Haar falder dem ned over de nordiske Ansigter; den ene staar i resigneret Vemod, den anden i mørk Fortvivlelse og stirrer ud over Roms Herligheder. — Jeg troer i det Hele taget, at Syden væver sine skønneste Billeder paa en mørk Grund af Hjemve. Jeg har gjort den store (og som alt det Store tillige meget simple) psykologisk-æsthetiske Opdagelse herved, at det modsatte af Hjemvé er Udvé, et Ord, hvorpaa jeg tager Patent i Henhold til Forordningen af ..... Kan Du huske, at vi engang talte om denne Modsætning ude mellem Ladegaardsaaen og Runddelen ved Frederiksberg, men fandt den ikke. Jeg fandt den paa det Hjørne af Palazzo Braschi, som vender ud imod Piazza Navona. Sikke Ideer man kan finde paa en Rejse!

Kan Du begribe, hvorledes det maa være for mig at omgaas, Dag ud og Dag ind, med Folk, som af s. 84 Alting mindst forstaar sig paa en Halvironi, hvortil jeg før næsten var forfalden. De tager saa forskrækkeligt massivt paa en luftig Bemærkning, at jeg har maattet vænne mig til en for mig og Andre højst kjedelig Direkthed og Tydelighed, hvortil jeg forøvrigt heller ikke er vant. End ikke Skoledrenge behøver den, men gamle livserfarne Folk trænger til den. De er overhovedet forfaldne til Positiviteter. Raisonnement er aldeles ubrugbar Vare her. Dialektik kjendes aldeles ikke, jeg vil ikke sige «end ikke af Navn», men den kjendes ikke engang af dagligt Brug. Derfor betragter jeg det som en Vederkvægelse at tale med Philip Weilbach, der er saa forgabet i Dialektik som en Rotte i sød Ost. Dog troer jeg ikke, at han nyder Gjenkjærlighed. —

Du skrev nogle Ubehageligheder om mit Figentræs Stil. Det kan ved Gud gjerne være muligt, at Du har Ret, men jeg véd af Erfaring, at Stil tager sig forfærdelig slæbende ud for den, som skriver en Andens Arbejder af. Jeg havde virkelig en vis Angst for Faders Stil i lang Tid, fordi jeg kjendte hans Ting deraf, at jeg havde skrevet dem af. Da jeg senere læste hans Bøger, fandt jeg Stilen ingenlunde udtværet, men fast, gedrunget og kontinuerlig. Du finder den jo ogsaa god. — Spørgsmaalet har in casu virkelig Interesse for mig, ikke fordi jeg sætter nogen Ære i at kunne skrive moralske Historier i Andersens Manér, men det er mig ikke ligegyldigt, om jeg kan skrive en god Stil eller ikke.

s. 85 Du skulde se en Freskodreng med en Krans paa, som hænger henne i Akademiet S. Luca, hvor jeg var i Formiddag, og som Rafael havde malet et Sted i Vatikanet, hvorfra den senere er afsavet og skjænket til S. Luca. Han stikker næsten de smaa Engle under den sextinske Madonna ud, saa yndig er han. Tizians Billede, som jeg før skrev Dig om, er vist fremstaaet af Bestræbelsen for at hæve ved Modsætningen, som saa meget karakteriserer hele den venetianske Skole, og hvori saa meget af Hemmeligheden ved dens Farvevirkning (skjønt ikke hele Hemmeligheden) bestaar. Paul Veronese, der har de specielt venetianske Egenskaber saa stærkt udviklede, at han næsten ikke tager sig ud som Landsmand af de øvrige Italienerne, skal ikke gjerne male en Venus uden at anbringe en ækel Satyr ved Siden af hende eller en skøn bibelsk Kvinde uden at faa en Negerinde klods op af hende. Den Trafik har jeg da flere Exempler paa. Tizian staar jo den store italienske Kunst meget nærmere, og hos ham spiller den karakteristiske, mandige Energi i det Digteriske og det Fysiognomiske (Du skulde se hans Portrætter!!) saa meget Hovedrollen, at man ikke mærker Effekten for sig. Det omtalte Billede er dog — troer jeg — et rigtigt Effektbillede; men Effekten er pinedød god. Naar man i Palazzo Borghese kommer ind fra dette Billede og fra Venetianernes Værelse overhovedet til Hollændernes og Flandrernes — der er flere aldeles udmærkede Billeder af dem der — saa ser disse ud s. 86 som om de var tegnede med én Farve, ikke malede med flere. Endogsaa for en Del Van Dyck — hans fortræffelige Portræt af Maria af Medici, som er stukket af Paul Pontius paa Kobberstiksamlingen — bliver farveløs, og han er da en Kolorist af Rang og Betydning, der ellers i enhver Henseende hævder en glimrende Plads blandt Malerne som findes herved. Rubens tager sig nok kraftig og glimrende, men Pokkers kjølig ud. Det er naturligvis ikke fordi Hollænderne egentlig ikke skulde være udmærkede Kolorister — men de har langt mere lagt Eftertrykket paa den fine Nuance (husk Artus v. der Neer's smaa Maaneskinsstykker paa Christiansborg) end paa den brede Virkning af Lokalfarverne .....